

HISTORIE KNIHOVNY A KNIHOVNICTVÍ V DOMAŽLICÍCH

Na rozhraní 1. a 2. poloviny 19. století se začal rozvíjet kulturní život v Domažlicích - díky snaze pokrokových občanů.

20.4.1845 vzniká 1. čtenářský spolek Slovánská lípa, který má ve stanovách: "Cvičiti se v mateřské řeči". Prvním knihovníkem byl Matouš Pavlík. V prvním roce měl spolek 62 knih, zakoupených ze zápisného a týdenních příspěvků 3 krejcarů od každého člena. Knihy byly sepsány v inventárním seznamu nazvaném Soupis knih českospolečenských v městě královském Domažlice od roku 1845.

S počátky knihovny je spjato jméno Boženy Němcové, která se přistěhovala do města v září 1845. Objednávala knihy v Praze, organizovala setkání žen a dívek, čtení českých knih, hrála divadlo, pořádala literární akademie, koncerty.

Po potlačení revoluce 1848 byla činnost spolku zastavena. V roce 1852 vzniká nový čtenářský spolek, ale i ten je brzy z moci úřední zrušen. Oživení nastává až po pádu Bachova absolutismu. V roce 1861 vzniká spolek "Měšťanská beseda", který si dává obnovu knihovny za hlavní úkol. Knihovna skutečně vzniká po roce 1870 a existuje téměř 25 let.

V roce 1890 je navrženo založit městskou veřejnou knihovnu, která je pak slavnostně otevřena 3. února 1895 pod jménem "Veřejná obecní knihovna královského města Domažlice". Má moderní výpůjční řád, první katalog a první přírůstkový seznam. Nejštědřejším mecenášem byla místní spořitelna, která knihovně dávala 100 zlatých ročně. Obec poskytovala na činnost 300 zlatých ročně. Knihovna se rozrůstala, přikoupila fond bývalé knihovny Měšťanské besedy.

Po roce 1915, při velkých oslavách, byla přejmenována na Husovu obecní knihovnu. V poválečném období, kdy byl schválen 1. knihovnický zákon, nastává rozkvět knihovny. Získává další místnost na radnici a profesionálního knihovníka Adolfa Hudece na celý úvazek. V roce 1939 je knihovně dána k užívání samostatná budova vedle kláštera, původně církevní gymnázium. Ve velkých světlých místnostech vzniká dětské oddělení, čítárna a hudební oddělení. Okamžitě po okupaci začíná nucené vyřazování zakázaných knih. V březnu 1940 po "Smudkově aféře" je zatčeno 150 domažlických občanů, mezi nimi i knihovník Hudec a jeho pomocník Kitzberger. Knihovna je vystěhována do Chodského hradu, budovu zabrali nacističtí četníci.

Teprve po roce 1943 se podařilo získat jednu místnost v klášteře a začalo se nepravdělně půjčovat. Po válce se v knihovně nepodařilo vrátit do budovy vedle kláštera, kterou užívala od roku 1939. V roce 1947 dostává název "Městská knihovna v Domažlicích".

Činnost knihoven po roce 1948 byla určována politikou KSČ a státu. Fondy byly postiženy vyřazováním zakázané a škodlivé literatury. Druhá vlna vyřazování postihla knihovny v sedmdesátých letech, v obě normalizace. Pod okresní národní výbor přešla knihovna v roce 1951 a stala se okresní knihovnou. Od roku 1967 je zaváděn v okrese střediskový systém, ze kterého plynou finanční úspory a lepší úroveň neprofesionálních knihoven.

V roce 1971 získává knihovna, která se po válce stěhovala na různá, málo vyhovující místa, část domů na náměstí, které byly pro její potřeby přestavěny. Zároveň je přejmenována na Knihovnu Boženy Němcové. V těchto prostorách pak působí 23 let.

Rok 1989 přinesl zásadní změny i do knihovny. Do fondu se vrátily zakázané knihy, které byly přes 40 let tabu. Knihovna se mění v centrum informačních služeb, vzniká oddělení speciálních služeb a regionální oddělení, knihovnická práce se automatizuje a zavádějí se počítače.

K největším událostem 90. let patří navrácení budovy vedle bývalého kláštera, která je po rozsáhlé rekonstrukci 3.6.1994 slavnostně otevřena. V roce 1996 dochází k transformaci, okresní knihovna je zrušena a vzniká Městská knihovna Boženy Němcové a Okresní středisko knihovnických služeb (OSKS). Zřizovatelem knihovny se stává Město Domažlice. 14. října 1999 je otevřena internetová studovna se dvěma pracovními stanicemi, která se rozrostla na dnešních 6 stanic.

Po zrušení okresních úřadů došlo (1. ledna 2003) k převzetí OSKS a vzniku oddělení knihovnických služeb. Knihovna byla pověřena výkonem regionálních služeb pro domažlický region.

Na jaře roku 2020 se knihovna přestěhovala do Kulturního centra Pivovar, které vzniklo rekonstrukcí budov domažlického pivovaru. Součástí knihovny sídlící ve dvou podlažích západního křídla se stalo nové vzdělávací centrum.